

Asia: VN/1364/2022

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024-2030

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valtiovarainministeriö

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE LAIKSI VALTION TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISTOIMINNAN RAHOITUKSESTA VUOSINA 2024-2030

Valtiovarainministeriö on pyytänyt eräiltä tahoilta lausuntoa (VN/1364/2022) otsikkoasiassa. Asian tärkeyden vuoksi myös Keskuskauppakamari haluaa lausua asiasta. Keskuskauppakamarin lausunnon pääkohdat ovat seuraavat:

- Keskuskauppakamari pitää kannatettavana sitä, että uudella lainsäädännöllä pyritään kasvattamaan valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitusta.
- Keskuskauppakamari huomauttaa, että TKI-panostusten nostaminen on elintärkeää Suomelle. Tarvitaan lisää sekä julkista että yksityistä TKI-rahoitusta.
- Keskuskauppakamari muistuttaa, että Suomen tulee tarjota yrityksille kokonaisuudessaan kilpailukykyinen ja vakaa toimintaympäristö, jotta yritykset voivat toimia täällä ja panostaa TKI-toimintaan.
- Yritysten tekemiin TKI-investointeihin liittyy usein merkittäviä riskejä, joita voidaan pienentää valtion TKI-rahoituksen avulla.

- Keskuskauppakamari painottaa, että mikäli yksityisen TKI-rahoituksen osuus jää tavoitellusta kahdesta kolmasosasta, pitää valtion TKI-rahoituksen leikkauksen sijaan ensisijainen vaihtoehto olla rahoituksen uudelleenkohdentaminen siten, että valtion TKI-rahoitus aktivoisi paremmin yksityistä TKI-rahoitusta.
- Keskuskauppakamari painottaa, että poikkeustilanteissa, joissa BKT äkillisesti, mutta todennäköisesti tilapäisesti laskee, ei valtion TKI-rahoituksen tasoa pidä äkillisesti muuttaa.
- Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan TKI-toimintaympäristön ennakoitavuus myös lisää Suomen houkuttelevuutta ulkomaalaisten osaajien kohdemaana ja tukee uusien työpaikkojen syntymistä.
- Keskuskauppakamari kannattaa esitystä säätää uusi tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käyttöä koskeva monivuotinen suunnitelma. Keskuskauppakamari painottaa, että suunnitelman yksi keskeisimpiä painopisteitä pitää olla yritysten ja tutkimusorganisaatioiden yhteistyön vahvistaminen.

Tarkemmat perustelut

Keskuskauppakamari pitää kannatettavana sitä, että uudella lainsäädännöllä pyritään kasvattamaan valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitusta. Uuden lainsäädännön avulla on mahdollista saada kauan kaivattua pitkäjänteisyyttä valtion TKI-toiminnan rahoitukseen sekä kannustaa yksityisiä toimijoita lisäämään TKI-panostuksiaan. Jotta lainsäädännöllä tavoiteltu mekanismi valtion TKI-rahoituksen kasvattamisesta toimisi, pitää kaikkien eduskuntapuolueiden sitoutua lainsäädännön toteuttamiseen ainakin vuoteen 2030 asti.

Keskuskauppakamari huomauttaa, että TKI-panostusten nostaminen on elintärkeää Suomelle. TKI-toiminnan volyymin kasvattaminen ruokkii talouskasvua sekä parantaa tuottavuutta ja kilpailukykyä. Huomautamme kuitenkin, että minkään rahamäärän kaataminen julkiseen TKI-rahoitukseen ei ratkaise sitä, että yritykset tekevät aina päätöksensä TKI-panostuksiin liittyen TKI-toiminnan oletetun kannattavuuden perusteella nimenomaan liiketoiminnan näkökulmasta.

Keskeistä on se, että yritysten liiketoiminnan tulee voida hyvin Suomessa. TKI-toiminta on yksi osa yrityksen liiketoimintaa, jonka täytyy tukea liiketoiminnan ydintä. Jos yrityksen keskeinen liiketoiminta ei ole riittävän kannattavaa Suomessa esimerkiksi TKI-toimintaan liittyvien kansallisten haasteiden vuoksi, yrityksen liiketoiminta saattaa siirtyä sinne missä sillä on paremmat menestymisen mahdollisuudet tai pahimmassa tapauksessa liiketoiminta voi lakata kokonaan. Suomen tulee tarjota yrityksille kokonaisuudessaan kilpailukykyinen ja vakaa toimintaympäristö, jotta yritykset voivat toimia täällä ja panostaa TKI-toimintaan.

On ensiarvoisen tärkeää, että valtion tekemät TKI-panostukset johtavat myös yksityisten TKI-panostusten kasvuun. Pelkkä valtion TKI-rahoituksen kasvattaminen ei lisää talouskasvua ja verotuloja niin paljon, että se rahoittaisi itse itsensä. Tarvitaan myös yksityisiä panostuksia. Valtion TKI-rahoitus pitääkin kohdentaa siten, että se tuottaa vipuvaikutuksen kautta mahdollisimman paljon yksityistä TKI-rahoitusta ja TKI-rahoitus kokonaisuutena kasvaa. Yritysten tekemiin TKI-investointeihin liittyy usein merkittäviä riskejä, joita voidaan pienentää valtion TKI-rahoituksen avulla.

Hallituksen esityksessä on esitetty mekanismia, jonka mukaan tulevia valtion TKI-määrärahoja voitaisiin tarkistaa harkinnanvaraisen osan verran alaspäin tai kohdentaa uudelleen, mikäli yksityisen TKI-rahoituksen osuus on ollut vähemmän kuin kaksi kolmasosaa koko TKI-rahoituksesta kolmen uusimman vuositulaston mukaan. Keskuskauppakamari painottaa, että ensisijainen vaihtoehto pitäisi olla uudelleenkohdentaminen siten, että valtion TKI-rahoitus aktivoisi paremmin yksityistä TKI-rahoitusta. Mahdollisuus valtion TKI-rahoituksen osuuden pienentämiseen heikentäisi kannustinvaikutuksia ja ennakoitavuutta, joilla puolestaan voi olla kielteistä vaikutusta yksityisiin TKI-panostuksiin.

Keskuskauppakamari painottaa, että poikkeustilanteissa, joissa BKT äkillisesti, mutta todennäköisesti tilapäisesti laskee, ei valtion TKI-rahoituksen tasoa pidä äkillisesti muuttaa. Usein näissä tilanteissa TKI-panostukset ovat avainasemassa uudelle kasvu-uralle pääsemisessä. Yritysten ja muiden TKI-toimijoiden näkökulmasta TKI-rahoituksen ennakoitavuus ja pitkäjänteisyys ovat erittäin keskeisiä periaatteita.

TKI-toimintaympäristön ennakoitavuus myös lisää Suomen houkuttelevuutta ulkomaalaisten osaajien kohdemaana ja tukee uusien työpaikkojen syntymistä. Samalla kun TKI-rahoitusta pyritään kasvattamaan, pitää myös huolehtia siitä, että Suomi on houkutteleva kohdemaana ulkomaalaisille tutkijoille ja muille osaajille. Tämä edellyttää muun muassa oleskelulupien nopeampaa käsittelyä ja uusia panostuksia osaajien houkutteluun.

Keskuskauppakamari kannattaa esitystä säätää uusi tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käyttöä koskeva monivuotinen suunnitelma. Suunnitelmalla saadaan kaivattua pitkäjänteisyyttä TKI-rahoitukseen ja sen tulevaisuuden näkymiin. Keskuskauppakamari painottaa, että suunnitelman yksi keskeisimpiä painopisteitä pitää olla yritysten ja tutkimusorganisaatioiden yhteistyön vahvistaminen. Huomautamme myös, että valmisteluun pitää tiiviisti ottaa mukaan elinkeinoelämää edustavat tahot.

Keskuskauppakamari painottaa, että valtion TKI-rahoituksen tason kasvattamisen lisäksi tarvitaan myös muita keinoja TKI-panostusten kasvattamiseksi. Hallituksen tuleekin toteuttaa laaja TKI-verovähennys siten, että sen käyttö on yrityksille joustavaa ja hallinnollisesti kevyttä. Elinkeinoelämän tutkimuslaitos Etlan mukaan viimeaikainen kansainvälinen tutkimus viittaa siihen,

että verokannustimet lisäävät sekä TKI-investointeja että innovaatioiden suojaamista muun muassa patentoinnin kautta.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Mikko Valtonen
johtava asiantuntija

Lisätietoja:

Mikko Valtonen
johtava asiantuntija
puh. 040 867 8250
mikko.valtonen@chamber.fi

Valtonen Mikko
Keskuskauppakamari